

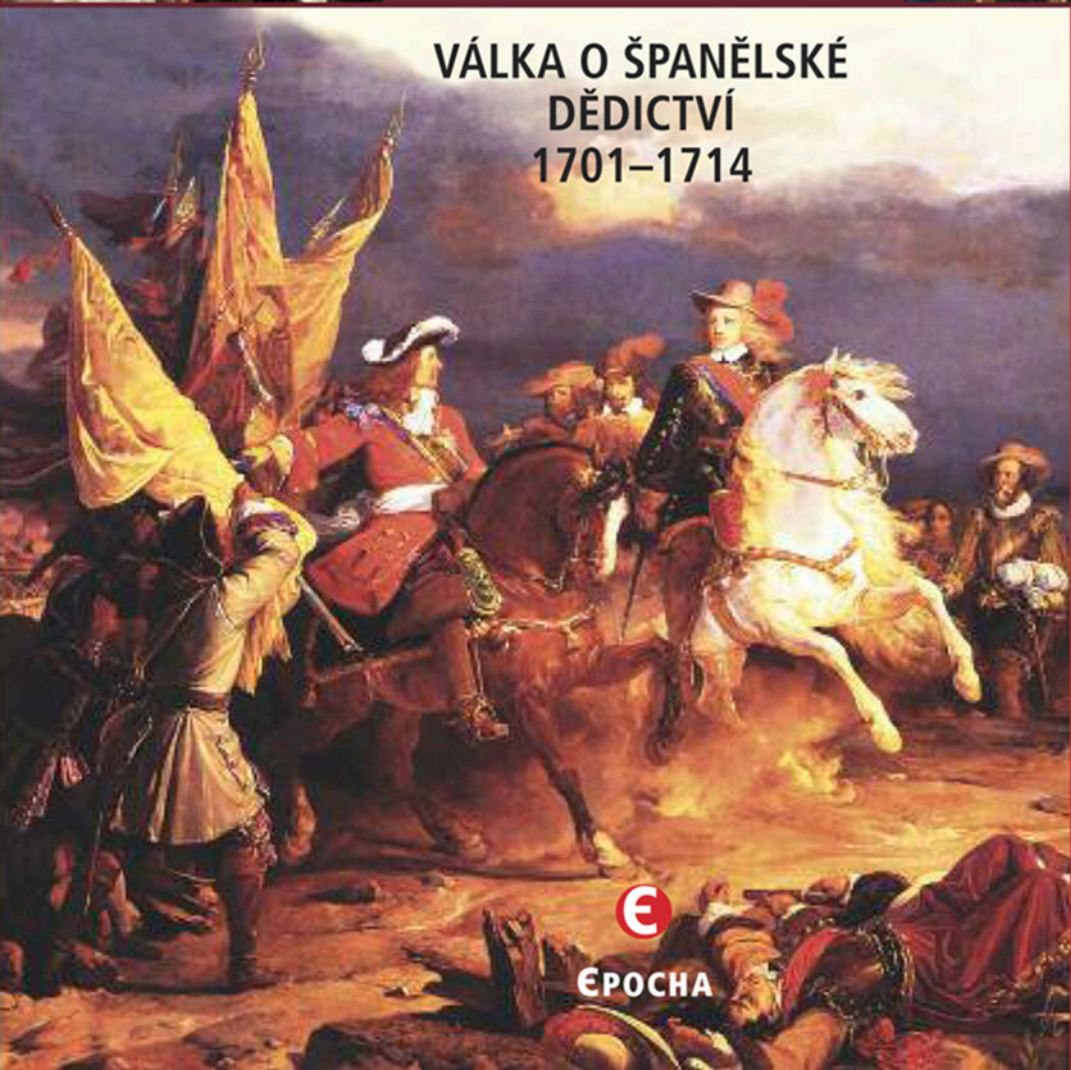
PETRA KODETOVÁ

Soumrak krále Slunce

VÁLKA O ŠPANĚLSKÉ
DĚDICTVÍ
1701–1714

EPOCHA

EDICE

Polozapomenuté
války

Ediční rada edice Polozapomenuté války

doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc. (Ústav dějin UK a archiv UK)

prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (FF UJEP Ústí nad Labem)

doc. PhDr. Jan Halada, CSc. (FSV UK, Institut komunikačních studií
a žurnalistiky)

PhDr. Petr Hofman (Vojenský historický archiv)

prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. (FF UK, Ústav světových dějin
na FF UK)

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. (FF UK a Technická univerzita Liberec)

PhDr. Karel Richter, CSc. (Klub autorů literatury faktu)

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc. (FF UK, Ústav světových dějin)

POLOZAPOMENUTĚ
VÁLKY

EDICE

PETRA KODETOVÁ

Soumrak krále Slunce

VÁLKA O ŠPANĚLSKÉ
DĚDICTVÍ 1701–1714

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Recenzovali

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

PhDr. Jaroslav Valkoun, Ph.D.

Copyright © Petra Kodetová, 2017

Cover © Karel Kárász, 2017

Drawings © Martin Ďásek, 2017

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2017

ISBN (pdf) 978-80-7557-370-4

Evropa v roce 1714

- FR Tudišnická republika
- ES Španělské království
- MI Mléčnací svaz
- MO Modré království
- VA Pannonské království
- Mezi světélky říší
- 26. října 1714 - Osmanská říše

OBSAH

Úvod.....	9
I. Poslední Habsburk na španělském trůnu	15
Nástup Karla II.	16
Dědictví španělských princezen	23
Francouzsko-rakouská jednání	25
Po devítileté válce	29
II. Španělské dědictví koncem 17. století.....	33
III. Nástup Filipa V. ve Španělsku	53
Smrt Karla II.	54
Filip z Anjou španělským králem	57
Reakce Vídně na jmenování Filipa V.	62
Příjezd Filipa V. do Španělska	64
IV. Evropa na cestě k válce	71
Tradiční nepřítel Francie: Spojené nizozemské provincie	74
Vznik Velké aliance	78
Boje na italské půdě	81
Anglie vstupuje do války	94
V. První roky války	97
Francouzští spojenci	104
Boufflers vs. Marlborough v boji o nizozemské pevnosti	107
Boje na říšském území	112
Námořní boje a bitva u Viga	118
Boje v Itálii v roce 1702	121
VI. Cesta k Blenheimu	125
Dobytí Bonnu	128
Bitva u Ekeren	130
Boje na Rýně	133
Spojenectví a aliance v roce 1703	137

VII. Francouzská porážka u Blenheimu	143
Sitace na počátku roku 1704	144
Bitva u Blenheimu	147
Počátek válečných akcí ve Španělsku	156
Evropa po Blenheimu	165
VIII. Ztráta Milánska a tajná jednání se spojenci	171
Bitva u Ramillies	172
Dobytí Turína a situace v Itálii roku 1706	179
Španělsko roku 1706	183
Francouzská jednání	187
Bitva u Almanzy	190
Válečné akce roku 1707	193
Rok 1708 na evropském bojišti	197
IX. Cesta k Malplaquetu a geertruiden-bergská jednání	205
Sitace Francie na přelomu let 1708 a 1709	206
Tažení 1709 a bitva u Malplaquetu	211
Obnovení mírových jednání v Geertruidenbergu	222
X. Válečné události roku 1710 a jednání v Londýně	225
Sitace ve Španělsku	226
Sitace v Nizozemí a v Říši	229
Tažení roku 1711	234
Boje v koloniích a válka královny Anny	237
XI. Kongres v Utrechtu a bitva u Denain	239
Snaha o ukončení bojů	240
Bitva u Denain	247
Sitace po bitvě u Denain	252
XII. Kongres v Rastattu a konec válečných akcí	259
XIII. Závěr	267
Chronologie	272
Bibliografie	275
Vydané prameny	275
Literatura	276

Úvod

V roce 1701 vznikly v dílně významného francouzského malíře Hyacintha Rigauda dva velice podobné obrazy Ludvíka XIV. Na prvním je třiašedesátiletý panovník znázorněn ve své majestátnosti, opásán mečem Karla Velikého, který se tradičně užíval při korunovačním ceremoniálu, pravou rukou opírající se o žezlo, jež spočívá na podušce vedle královské koruny. Na tomto portrétu, který byl původně určený vnukovi Ludvíka XIV., španělskému králi Filipovi V., je podoba francouzského panovníka pravděpodobně značně zidealizovaná, ale majestátnost a důstojnost, jež mělo toto dílo vyvolat, na nás dýchá dodnes.

Na druhém obraze, na kterém se postoj ani gesto francouzského krále příliš neliší od prvního, je Ludvík XIV. zobrazen jako vojevůdce. Jeho útlé nohy, jež tvoří pod záplavou hermelínového pláště, posetého francouzskými královskými liliemi, dominantní prvek prvního plátna, jsou na druhém skryté ve vysokých vojenských botách, žezlo, o něž se král opírá, vystřídal dalekohled, přilba královskou korunu. I scéna obrazu se změnila: král Slunce se nenachází pod červeným baldachýnem v pohodlném korunovačním sále ve Versailles, nýbrž pod širým nebem, dokonce na dohled od bitevního pole.

Dva aspekty charakterizují dobu tohoto panovníka – absolutní vláda a válečné konflikty. Přesto když se dnes vysloví jméno Ludvíka XIV., kterého sami Francouzi zařadili až na padesáté místo v anketě Největšího Francouze například za Zinedina Zidana, Charlese Aznavoura nebo Simone Signoretovou, mnohým se vybaví nákladný život ve Versailles, vysoké počty králových metres a zhýralý životní styl. Je samozřejmě pravda, že Ludvík XIV. během dlouhé doby své vlády vytvořil z versailleského paláce honosnou rezidenci budící obdiv a především závist všech ostatních evropských panovníků. Kolem své osoby vybudoval určitý kult a stal se, přesně ve shodě s označením král Slunce, středobodem života svých dvořanů. Na druhé straně není možné mu upřít vladařské schopnosti, které se projeví v domácí i zahraniční politice, v níž můžeme vysledovat několik hlavních linií, jichž se Ludvík XIV. držel po celou dobu své vlády.

Francouzskou zahraniční politiku, podobně jako zahraniční politiku jiných státních útvarů v různých epochách, determinoval vztah k jejím sousedům – především Španělsku a Říši. Francie a Španělsko se během třicetileté války ocitly v nepřátelských táborech a klid zbraní

mezi oběma zeměmi nastal až v roce 1659 Pyrenejským mírem, jehož součástí byl sňatek Ludvíka se španělskou princeznou Marií Terezou. Právě proti Španělsku vedl Ludvík XIV. svou úplně první válku – tzv. devoluční, kterou zahájil šest let po nastolení své osobní vlády. Celou Evropu tehdy překvapila připravenost Francie a velikost její armády. Rychlý postup francouzských vojsk současníky zaskočil do té míry, že se proti Francii velmi rychle vytvořila silná koalice Spojených nizozemských provincií, Anglie a Švédska. Když Ludvík XIV. pochopil, že nenastala vhodná doba na připojení části Španělského Nizozemí (dnešní Belgie), rozhodl se vyčkat na příhodnější okamžik, kterým se jevila smrt španělského krále Karla II., jež se očekávala po celou druhou polovinu 17. století.

Popsat zjednodušeně francouzsko-habsburské vztahy není úplně možné. Pokud jde o vztah Ludvíka XIV. k císaři, kterým byl po většinu jeho vlády Leopold I., panovaly mezi oběma muži, jimž v žilách kolovala stejně tak habsburská jako bourbonská krev, rivalita a nevraživost, občas potlačená politickou nutností. Vzácné okamžiky shody (jako byly například smlouvy o dělení španělského dědictví) byly ovšem prokládány méně vzácnými obdobími válečných střetů nebo alespoň hrozícího konfliktu. Říše ovšem nebyla Francie a rozhodně ji nemůžeme chápat jako jednolitý celek ovládaný osobou císaře. Byl to sice státní útvar, nicméně vazby mezi jednotlivými většími či menšími suverény byly spíše volné. Část panovníků Svaté říše římské byla plně oddána císaři, část, především ti, jejichž území se rozkládala v blízkosti francouzských hranic, se svými rodovými vazbami, smýšlením a politickou orientací klonila spíše k Francii.

Velmi specifický vztah existoval mezi Francií a Spojenými nizozemskými provinciemi, který udávala po celou dobu vlády Ludvíka XIV. určitá osobní nevraživost francouzského krále k této republice, jejíž zřízení odporovalo přesvědčení francouzského monarchy o správném uspořádání světa. V podstatě ve všech válečných konfliktech, do nichž se Francouzské království v době vlády Ludvíka XIV. dostalo, čelilo postupně alianci, jejímž významným členem byly právě Spojené nizozemské provincie. Ať už šlo o devoluční válku (1667–1668), devítiletou válku (1688–1697) nebo válku o španělské dědictví (1701–1714), vždy se politici Spojených nizozemských provincií přidali na stranu

francouzských protivníků. V 70. letech 17. století bylo dokonce samo Nizozemsko napadeno francouzskou armádou a bylo nuceno požádat o pomoc ostatní evropské mocnosti.

Velmi důležitou roli ve francouzské zahraniční politice hrála samozřejmě i Anglie, která například ve zmíněné francouzsko-nizozemské válce v letech 1672–1678 stála na straně Francie. Angličtí králové Karel II. i jeho nástupce a bratr Jakub II. byli bratrance Ludvíka XIV., neboť jejich matka, Henrietta Marie Bourbonská, byla dcerou Jindřicha IV. a sestrou Ludvíka XIII. Vztah mezi Stuartovským panovníkem Jakubem II. a Ludvíkem XIV. upevnila ještě skutečnost, že francouzský král poskytl azyl anglické královské rodině během anglické občanské války a podruhé ještě po Slavné revoluci roku 1688. Od roku 1688, kdy usedl na anglický trůn spolu se svou manželkou Marií Vilém III. Oranžský, původně místodržitel nizozemských provincií Holandu, Zélandu a dalších, se radikálně změnila anglická zahraniční politika, která od té chvíle nebyla nepodobná zahraniční politice Spojených nizozemských provincií; obě námořní velmoci tvořily do budoucna velice pevný základ jakékoliv protifrancouzské koalice.

Jedním z výrazných prostředků, jak Ludvík XIV. prosazoval svou vůli na evropském kontinentu a jak demonstroval francouzskou zahraniční politiku, byly bezpochyby válečné konflikty. Zatímco mladý devětadvacetiletý Ludvík XIV. se s energií vrhl do devoluční války za právo své manželky na část španělského dědictví, dvaasedesátiletý Ludvík XIV. si v okamžiku smrti Karla II. roku 1700 plně uvědomoval vrtkavost válečné štěstěny a veškerá nebezpečí související s dlouhými léty bojů. Proto ještě dříve, než došlo k samotné válce o španělské dědictví, se francouzský král rozhodl konflikt, o kterém bylo všem Evropanům jasné, že dříve či později nastane, vyřešit diplomatickým jednáním. Tato snaha se ovšem ukázala jako marná, neboť v okamžiku, kdy vnuk francouzského krále dosedl na trůn ve Španělsku, byl Ludvík XIV. rozhodnut uhájit pro něj co možná největší část španělského impéria.

Po třinácti letech vyčerpávajících bojů, ve kterých Francie slavila drobná vítězství a utrpěla nejednu ničující porážku, se francouzskému monarchovi přece jen podařilo to, oč tak dlouho usiloval – potvrdit Filipa z Anjou jako španělského krále Filipa V., postarat se o to, aby

jeho nepřátelé uznali bourbonské nástupnictví ve Španělsku současně se zachováním alespoň části španělského impéria.

Poslední válečný konflikt krále Slunce byl rozhodně největší a pro Francouzské království nejvíce vyčerpávající, jaký Ludvík XIV. vůbec vedl. Nebyla to ovšem pouze válka, která devastovala Francouzské království na konci vlády Ludvíka XIV. K určitému úpadku přispěly také hospodářský pokles a ekonomická stagnace, které byly provázány neúrodou a hladem, zčásti způsobenými válkou, zčásti nepříznivým počasím, nebo povstání camisardů, jež propuklo krátce po začátku války o španělské dědictví a stáhlo z evropských bojišť část francouzské armády.

Přesto Ludvík XIV. stále zůstává symbolem rozkvětu a rozmachu Francie a jeho absolutistická vláda vrcholem moci Bourbonů ve Francouzském království. Přestože král Slunce neměl štěstí svého děda a prvního Bourbona Jindřicha IV., ani státnické nadání kardinálů Richelieua nebo Mazarina, rozhodně patří k největším francouzským panovníkům a přesto, že „zlaté období“ vlády tohoto krále na přelomu 17. a 18. století již dávno pominulo, válka o španělské dědictví zůstává nejvýznamnějším konfliktem, který Ludvík XIV. během svého života vedl.

I. Poslední Habsburk na španělském trůnu

NÁSTUP KARLA II.

Ve čtvrtek 17. září 1665 padl na Španělské království velký smutek, neboť zemřel šedesátiletý král Filip IV., který vládl více než čtyřicet let. Podle záznamů lady Fanshawové, manželky anglického vyslance v Madridu sira Richarda Fanshawa, sepsal Filip IV. nedlouho před svou smrtí poslední vůli, ve které „zanechal poručnictví nad králem a vládu nad královstvím v rukou královny, Donny Anny Rakouské. Jako pomoc Jejímu Veličenstvu doporučil pak radu složenou z hraběte de Castilla, kardinála toledského, generálního inkvizitora, markýze z Aytona, vicekancléře Aragonu a hraběte de Penaranda. Jako svého nástupce určil Karla II., který nyní vládne“¹

Karel II. Jako dítě (Juan Carreño de Miranda 1614–1685)

¹ *Memoires of Lady Fanshaw, wife of Sire Richard Fanshaw, Bart. Ambassador From Charles the Second to the Courts of Portugal and Madrid. Written by Herself. With Extracts From the Correspondence of Sir Richard Fanshaw, London 1830, s. 223.*

V okamžiku, kdy se španělským králem stal jediný syn Filipa IV., čtyřletý Karel II., vstoupil do evropské politiky problém španělského dědictví. Karel II., jemuž bylo ve Španělsku od útlého věku přezdíváno el Heziado (Očarovaný), byl kvůli svému špatnému fyzickému a psychickému stavu velmi limitován. Od raného dětství trpěl epileptickými záchvaty a syfilidou, jejíž pravděpodobnou příčinou byla promiskuita jeho otce.² Nikdo proto v okamžiku jeho nástupu na španělský trůn nepředpokládal, že by se fyzicky velmi slabé a neduživé dítě mohlo dožít dospělosti. Zesnulý Filip IV. po sobě nezanechal jiného mužského potomka, jenž by v případě Karlovy smrti nastoupil na španělský trůn, a možnost, že by sám Karel II. mohl zplodit mužského dědice, se zdála být vzhledem k jeho zdravotnímu stavu naprosto vyloučená. Od poloviny 60. let 17. století se proto začalo hledat řešení, které by se uplatnilo v případě vymření španělských Habsburků po meči.

Karel II. však předčil očekávání většiny svých současníků a i přes svůj špatný zdravotní stav se dožil 39 let. Po celou dobu své vlády byl střídavě pod vlivem své matky Marie Anny (1634–1696), která jako dcera římského císaře a českého krále Ferdinanda III. pocházela z rakouské větve Habsburků, a svého nevlastního bratra a levobočka Filipa IV. Juana d'Austria. Vztah mezi královým levobočkem a královnou-regentkou byl velice napjatý a zhoršil se ještě více poté, co se koncem 60. let 17. století stal královniným zpovědníkem Jan Everard Nithrand. Vliv, který měl tento rakouský jezuita na královnou, byl trnem v oku Juanovi d'Austria, který nakonec dosáhl Nithrandova propuštění, a navíc, i přes odpor královny, zprostředkoval sňatek jejího syna Karla II. s Marií Louisou, dcerou Filipa I. Orleánského a vnučkou francouzského krále Ludvíka XIII. (1610–1643). Sňatek Karla II. s francouzskou princeznou se nakonec i přes nesouhlas královniny regentky uskutečnil koncem srpna roku 1679.

Jak již bylo zmíněno, většina současníků Karla II. byla přesvědčena o tom, že smrt mladého španělského krále na sebe nenechá dlouho čekat. Proto vyvstala otázka, kdo po něm nastoupí na trůn a stane se tak vládcem nejen vlastního Španělska, ale spolu s ním i rozsáhlého

² FREY, Linda and Marsha, *A Question of Empire. Leopold I and the War of Spanish Succession 1701–1705*, New York 1983, s. 4.

*Marie Luisa Orleánská, první manželka Karla II.
(Francisco Rizi 1614-1685).*

Filip IV. (Diego Velázquez 1559-1660)

impéria. V roce 1665, tedy v době smrti předposledního španělského Habsburka Filipa IV., žilo v Evropě, kromě Karla II., ještě několik dalších Filipových potomků. Tento španělský král uzavřel během svého života dva sňatky: první roku 1615 s Isabellou Bourbonskou, dcerou francouzského krále Jindřicha IV. (1589–1610) a Marie Medicejské, s níž během třicetiletého manželství zplodil několik dětí.

Syn Don Balthasar Carlos, který se narodil roku 1629, zemřel ve věku 16 let, a dcera Marie Tereza (1638–1683) se později stala manželkou francouzského krále Ludvíka XIV. (1643–1715), jemuž roku 1661 porodila syna, následníka francouzského trůnu Ludvíka (1661–1711).

Marie Anna, druhá manželka Filipa IV. (Diego Velázquez 1559–1660)

Dokonce i v žilách Ludvíka XIV. kolovala částečně habsburská krev, jelikož jeho matka Anna Rakouská pocházela ze španělské větve habsburského rodu, neboť byla dcerou Filipa III. a tudíž sestrou Filipa IV. Pokud bychom šli v rodokmenu francouzských panovníků ještě dále, zjistili bychom nejen další vazby na rod Habsburků, ale dokonce i na české země, jelikož jedna z prababiček Ludvíka XIV. se narodila jako nejmladší dcera Ferdinanda I. a Anny Jagellonské na Pražském hradě.

Ale vraťme se k osobě španělského krále Filipa IV. S druhou manželkou Marií Annou měl tento španělský král tři děti: Markétu Terezu (1651–1673), Filipa Prospéra, který se narodil roku 1657, ale zemřel ve věku čtyř let, a Karla, pozdějšího krále Karla II. Není bez zajímavosti, že v okamžiku smrti čtyřletého Filipa Prospéra 1. listopadu 1661 byl na pár dní jediným žijícím mužským potomkem Filipa IV. syn francouzského krále Ludvík, a to až do okamžiku, kdy se 6. listopadu 1661 narodil budoucí král Karel II.

Infantka Markéta Tereza (Juan Bautista del Mazo 1612–1667)

Dalším dítětem, které se narodilo z druhého manželství Filipa IV. s Marií Annou, byla Markéta Tereza. Ta se roku 1666 provdala za císaře Leopolda I. (1657–1705), který byl, stejně jako Ludvík XIV., po matce vnukem španělského krále Filipa III.

O rok později se císařskému páru narodil syn, arcivévoda Ferdinand, který ale po několika měsících zemřel. Jediné dítě Markéty Terezy a Leopolda I., které se dožilo dospělosti, byla Marie Antonie, provdaná roku 1682 za bavorského vévodu Maxe Emanuela, jemuž roku 1692 porodila syna Josefa Ferdinanda.³

Jak vyplývá z předchozího výčtu, mezi možné nástupce Filipa IV. patřili nejen potomci rakouských Habsburků, ale také děti francouzského krále Ludvíka XIV. a bavorského vévody Maxe Emanuela. Roku 1665 byl na světě pouze jediný vnuk Filipa IV., Ludvík, syn Ludvíka XIV. a Marie Terezy, který se narodil jen pár dní před svým španělským strýcem, pozdějším králem Karlem II. Pokud jde o francouzského

Svatba Ludvíka XIV. a Marie Terezy

³ PFANDL, Ludwig, *Karl II. Das Ende der spanischen Machtstellung in Europa*, München 1940, s. 529.

dauphina, je třeba zmínit jednu zásadní okolnost, která mohla jeho nástupnictví ve Španělsku do značné míry znepríjemnit. Dohoda o uzavření sňatku mezi francouzským králem Ludvíkem XIV. a španělskou infantkou Marií Terezou, jež byla vtělena jako jeden z článků do mírových smluv tzv. Pyrenejského míru, který roku 1659 ukončil francouzsko-španělský konflikt, stanovovala, že španělský král vyplatí Marii Tereze věno ve výši 500 000 zlatých écus. Na oplátku za přijetí věna neměla Marie Tereza nikdy vznést nárok na španělskou korunu a musela se ještě před sňatkem vzdát nároku na jakoukoliv část dědictví po svém otci za sebe i za své nenarozené potomky.

Kardinál Mazarin, první ministr Francie a do své smrti v roce 1661 i nejvýznamnější muž francouzské politiky, prosazoval, aby se infantka zřekla pouze nároků na Španělské království a jeho zámořské državy, aby svá dědická práva mohla uplatňovat ve Španělském Nizozemí, což byl však požadavek, který španělský král odmítal přijmout. Nakonec se kardinálu Mazarinovi alespoň podařilo smluvně spojit předání věna, jehož první část měla být vyplacena po uzavření manželství, s faktem, že se mladá francouzská královna zřekne nároků na dědictví po svém otci. První společná noc francouzského královského páru proběhla v červnu 1660 a nutno říci, že ani v létě 1660, ani nikdy potom nebyla do Francie dopravena byť jen část královnina věna.⁴

⁴ SCHOELL, Frédéric, *Histoire abrégé des traités de paix entre la puissance de l'Europe, depuis la paix de Westphalie*, Paris 1817, s. 296.

DĚDICTVÍ ŠPANĚLSKÝCH PRINCEZEN

Podle rozhodnutí Filipa IV., jež učinil krátce před svou smrtí, měl španělský trůn v případě smrti Karla II. připadnout potomkům Markéty Terezy, která byla v té době snoubenkou císaře Leopolda I. (1657–1705). V tomto rozhodnutí je možné vidět poslední pokus Filipa IV. zabránit francouzskému králi zmocnit se španělského impéria nebo některých jeho částí. Francouzská diplomacie však rozhodnutí Filipa IV. neakceptovala a poukazovala na stále nezaplacené věno francouzské královny. Již roku 1666 bylo ve Francii publikováno „*Pojednání o právech královny Marie Terezy*“, kterým bylo dáno jasně najevo, že Francie neuznává královnino zřeknutí se nároků na španělské dědictví.

*Marie Tereza jako francouzská královna
(Charles Beaubrun 1604–1692)*

Francouzský král Ludvík XIV. vzpomíná ve svých *Pamětech sepsaných za účelem výchovy dauphina* na události v letech 1665 a 1666 následovně: „Smrt španělského krále a válka Angličanů proti Spojeným nizozemským provinciím nastaly takřka současně a poskytly mi dva důležité důvody, proč vyhlásit válku; jednu proti Španělsku na vymáhání práv, která mi náležela, druhou proti Anglii na obranu Holanďanů.“⁵ Ona zmíněná válka proti Španělům byl konflikt na obranu dědických práv francouzské královny. Podle starého, tzv. devolučního práva, které platilo v například Brabantsku a některých částech Nizozemí, měly děti z prvního manželství v dědických záležitostech přednost před dětmi z druhého manželství. Tímto starým právem odůvodnil Ludvík XIV. nárok své manželky na velkou část Brabantska a Hainautu, téměř třetinu Franche-Comté a čtvrtinu Lucemburska.

Nedlouho poté, 16. května 1667, předal francouzský vyslanec v Madridu Aubusson de la Feuillade španělské královně-regentce *Pojednání o právech francouzské královny* a ústně odůvodnil nároky Ludvíka XIV. na část španělského dědictví. Krátce na to začali tento dokument šířit na evropských královských dvorech i ostatní francouzští vyslanci. Španělská regentka Marie Anna francouzské nároky odmítla a dala podnět k vytvoření spisu s názvem *Záštitu státu a spravedlnosti proti úmyslům o vytvoření universální monarchie*, jehož autoři byli právník Stockmann a baron de Lisola, kteří se snažili dokázat neoprávněnost nároků francouzské královny. Je třeba říci, že toto pojednání rozhodně nedosáhlo takové popularity a nevstoupilo v obecnou známost tak jako spis na obranu práv francouzské královny.⁶

Přestože se Ludvík XIV. zpočátku prostřednictvím svých vyslanců na evropských královských dvorech snažil poukazovat na to, že v žádném případě nechce rozpoutat válečný konflikt a rozhodně by dal přednost smíru se Španělskem, nakonec dospěla situace tak daleko, že ještě v první polovině roku 1667 propukla tzv. devoluční válka, která ale skončila následujícího roku.

⁵ LUDVÍK XIV., *Paměti krále Slunce. Úvahy pro poučení dauphinovo*, Praha 2007, s. 143.

⁶ SCHOELL, s. 333.

FRANCOUZSKO-RAKOUSKÁ JEDNÁNÍ

Francouzský král se na ozbrojený konflikt připravoval již v okamžiku, kdy vznikalo *Pojednání o právech francouzské královny*. V té době probíhala současně jednání o otázce španělského dědictví mezi francouzským vyslancem ve Vídni Jacquesem Grémonvillem a jeho rakouskými protějšky Václavem Eusebiem z Lobkovic a Janem Ferdinandem Františkem Auerspergem. Francouzský vyslanec se dostával ve Vídni do mnohých problémů a to nejen během jednání samotných, ale také mimo ně, z nichž asi nejzávažnější bylo zranění způsobené opilým španělským sluhou. Nakonec v polovině ledna 1668 vznikly dva návrhy, jak by mohlo být v budoucnu rozděleno španělské impérium. První varianta přiřkla císaři Milánsko, Baleáry, Kanárské ostrovy, Indie a Španělské království s výjimkou Navarry. Podle druhého návrhu by císař obdržel Milánsko, Španělské království, opět s výjimkou Navarry, Sicílii a Sardinii. V tomto případě by Francie získala Jižní Nizozemí, Navarru a španělské kolonie v zámoří, což by jí umožnilo zajistit si přední postavení v oblasti námořního obchodu. Na druhé straně císaři Leopoldovi I. by se podle tohoto schématu podařilo vytvořit rozsáhlou říši, ne nepodobnou té, kterou kdysi vytvořil jeho předek Karel V.⁷

Jednání, jež následovala, nebyla jednoduchá a několikrát se dostala do slepé uličky, jelikož císař Leopold I. nebyl ochoten vzdát se nároků na Neapolsko. Nakonec se císař se ztrátou tohoto italského území smířil a z obou možností zvolil tu první. Smlouva, která byla následně podepsána, přiřkla Ludvíkovi XIV. v případě smrti Karla II. celou Navarru a Rosas, území nacházející se v severovýchodní části Katalánska, obsazené Francií roku 1645 a Pyrenejským mírem opět navrácené Španělsku. Dále mělo být podle smlouvy z roku 1668 k Francii

⁷ K vídeňským jednáním a dohodám o dělení španělského dědictví blíže viz PICAVET, Camille-Georges, *La Diplomatie française au temps de Louis XIV, 1661–1715*, Paris 1930, s. 259 a BÉRENGER, Jean, *Leopold Ier (1640 – 1705), fondateur de la puissance autrichienne*, Paris 2004, s. 413.

připojeno ještě Neapolsko, Sicílie, Filipíny a francouzský král měl mít současně rozhodující slovo v záležitostech týkajících se severní Afriky. Pro francouzského panovníka byl ovšem nejpodstatnější zisk Jižního Nizozemí a Franche-Comté, jež měly spolu s Burgundskem dotvořit přirozenou hranici Francie na východě. Nakonec byla po dlouhých jednáních a nejednom ústupku, jak ze strany rakouského císaře, tak francouzského krále, 19. ledna 1668 podepsána vídeňská smlouva o dělení španělského dědictví, podle které mělo císaři Leopoldovi I. připadnout vlastní Španělské království, Milánsko, španělské državy v Novém světě a přístav Finale v Ligurii, jehož prostřednictvím by mohla být zajištěna komunikace mezi Rakouskem a Španělskem. Ludvík XIV. a jeho dědici by pak získali Španělské Nizozemí, Franche-Comté, Neapolsko, Sicílii a Filipíny.

*Ludvík XIV. před Besançonem během devoluční války
(Adam Frans van der Meulen 1632– 1690)*